

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/227112,Marek-Klecel-Sluzyc-piorem-Juliusz-Kaden-Bandrowski-18851944.html>

26.02.2026, 23:59

Marek Klecel: Służyć piórem. Juliusz Kaden-Bandrowski (1885-1944)

Był już uznanym pisarzem, gdy po wybuchu Wielkiej Wojny w 1914 r. wstąpił do Legionów Polskich w Krakowie. Nie przerwał jednak pracy pisarskiej i w czasie tego wojennego, dziejowego przełomu postanowił oddać swe pióro służbie walki zbrojnej, poświęcić je dla szans odzyskania przez Polskę niepodległości.

[Kultura](#)

08.08

Urodził się w 1885 r. w Rzeszowie w rodzinie z tradycjami muzycznymi. Jego matka Helena Kaden była pianistką i śpiewaczką; ojciec Juliusz Bandrowski, lekarz z zawodu, był też publicystą i dyrektorem teatru w Rzeszowie. Syn miał pójść w ślady matki i zostać pianistą. Kształcił się w Warszawie i Krakowie i nic nie zapowiadało jego pisarskiej kariery. W czasie studiów odbył romantyczną podróż do Gruzji śladem swej pięknej koleżanki z konserwatorium, by podjąć tam pracę nauczyciela fortepianu. Musiał jednak szybko stamtąd wracać, brutalnie potraktowany przez męża owej Gruzinki. Wątek ten wart jest wspomnienia, pojawia się bowiem w pierwszej książce pisarza.

Studia pianistyczne kontynuował Kaden od 1907 r. w Brukseli, ale z powodu złamanej ręki musiał zrezygnować z kariery pianisty.

Poświęcił się publicystyce, idąc tym razem w ślady ojca, pisując na temat muzyki, literatury i sztuki.

Rozpoczął też działalność społeczną wśród polskiej młodzieży pozostającej na emigracji w Belgii. Był jednym z założycieli Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej im. Joachima Lelewela, które powstało w 1910 r. w Brukseli. Działała tam także Maria Szumska, czyli przyszła pisarka Maria Dąbrowska (studiowała w Brukseli nauki przyrodnicze).

Na zjeździe Unii Stowarzyszeń Polskiej Młodzieży Niepodległościowej w Liège w 1910 r. przedstawili wspólny program:

„Uczymy się w obcych krajach wszystkiego – mówiła Szumska w swym wystąpieniu – co może stać się zagadnieniem życia polskiego”.

A Kaden uzupełniał:

„Tak w kraju, jak i za granicą ciąży na nas odpowiedzialność za to, co było, i za to, co być powinno”¹.

Prowadzili działalność patriotyczną nie tylko wśród studenckiej młodzieży, ale całej polskiej emigracji. Kaden-Bandrowski wygłaszał pogadanki historyczne i polityczne, propagował samokształcenie w kulturze narodowej, odwiedzał polskie ośrodki górnicze w Belgii i szerzył wśród robotników oświatę w duchu przynależności narodowej.

W swojej publicystyce poruszał zagadnienia z wielu dziedzin. Pisał recenzje i szkice o literaturze,

teatrze, muzyce, sztuce, o Stanisławie Wyspiańskim, o tradycji literackiej od romantyzmu do Stefana Żeromskiego, o malarstwie Józefa Mehoffera i Wojciecha Weissa, a także o sztuce belgijskiej, za co w 1913 r. dostał Order Leopolda II. Pisał też o sytuacji społecznej w Belgii, o bezrobociu, strajkach, o potrzebach reform i edukacji. Był już wtedy współpracownikiem i korespondentem pism krajowych.

[Czytaj artykuł Marka Klecla *Służyć piórem. Juliusz Kaden-Bandrowski \(1885-1944\)* na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Kultura

Artykuł

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Juliusz Bandrowski-Kaden. Fotografia portretowa. Fot. NAC